مجموعه مقالات
بهمن ماه ۱۳۹۸
اندیشکده راهبردی تبیین

تحریم و سیاست خارجی آمریکا، ارزیابی شکست و موفقیت

اندیشکده راهبردی تبیین

مجموعه گزارش راهبردی

تحریم و سیاست خارجی آمریکا، ارزیابی شکست و موفقیت

وبگاه اندیشکده : www.Tabyincenter.ir

نشانی : تهران، اقدسیه، خیابان شهید موحد دانش ،خیابان نسترن، پلاک ۳۲، واحد ۱۱

کد پستی : ۱۹۵۷۶۶۴۷۳۱

تلفن : ۲۶۱۵۳۳۲۹

نمابر : ۸۹۷۷۱۹۶۴

فهرست

مقدمه	۶
پیشینه تحریم	۶
انواع تحریم‌های آمریکا	۷
تحریم، موافقان و مخالفان	۱۰
موارد توفیق و ناکامی تحریم‌های آمریکا	۱۲
علل موفقیت یا شکست	۱۳
نتیجه‌گیری	۱۵
منابع	۱۶

مقدمه

تحریم که از پُرکاربردترین ابزارهای سیاست خارجی آمریکا طی قرن بیستم بوده؛ نوعی اقدام نیمه‌سخت، کم‌هزینه، با ریسک کمتر از نبرد نظامی، و مابین دیپلماسی و جنگ تعریف می‌شود. طیف وسیعی از اهداف سیاست خارجی از جمله مبارزه با تروریسم، مواد مخدر، منع گسترش سلاح‌های هسته‌ای، دموکراسی و ترویج حقوق بشر، حل‌وفصل مناقشه و امنیت سایبری را می‌توان اهداف آمریکا از اِعمال تحریم برشمرد. پیشینه تحریم در روابط خارجی به عهد باستان بازمی‌گردد که حاکمان آتن، از دسترسی تجار مگارا[۱] به بندر آتن جلوگیری کردند. گرچه جنگ پلونزی[۲] ناکارآمدی این تحریم را نشان داد ولی با گذشت بیش از ۲۵۰۰ سال، هم‌چنان تحریم به عنوان یکی از کارکردی‌ترین ابزارها در روابط بین‌الملل به ویژه از سوی آمریکا و متحدانش مورد استفاده قرار می‌گیرد.

پیشینه تحریم

سابقه اِعمال تحریم از جانب ایالات متحده به پس از جنگ‌های جهانی و پایان دکترین مونروئه بازمی‌گردد. ورود آمریکا به مداخلات جهانی و به ویژه با آغاز جنگ سرد و عدم تمایل نسبت به استفاده از ابزارهای نظامی، بهره‌مندی از تحریم، کاربرد بیشتری در سیاست خارجی آمریکا یافت. اولین تحریم‌های دوران جنگ سرد از ۱۹۴۵ علیه شوروی اِعمال شد و کم‌وبیش تا فروپاشی شوروی در ۱۹۹۰ تداوم یافت. این تحریم‌ها عمدتاً ناظر به رقابت نظامی دو ابرقدرت، بر ممانعت از ورود قطعات و لوازمی با کاربردهای نظامی متمرکز شد که به جهت کاربردهای دوگانه، بخش‌هایی از صنعت و سیستم تولید شوروی را نیز هدف قرار داد و تأثیرات اقتصادی بر

جای نهاد[۳]. کوبا دیگر دولت بلوک شرق بود که از ۱۹۵۸ تحت تحریم تسلیحاتی و از ۱۹۶۰ تحریم اقتصادی به جز واردات غذا و دارو قرار گرفت[۴]. چین دیگر قدرت شرقی بود که به طور خاص پس از حادثه میدان تیان‌آن‌من[۵] در ۱۹۸۹ تحت تحریم‌های شدید تسلیحاتی از سوی آمریکا و اتحادیه اروپا واقع شد و برخی از مقام‌های سیاسی آن نیز تحریم شدند[۶]. کره شمالی نیز به دلیل برنامه هسته‌ای‌اش از ۱۹۸۵ تحت تحریم تسلیحاتی و اقتصادی آمریکا واقع شد و این تحریم‌ها در ۲۰۰۳ با خروجش از ان‌پی‌تی تشدید شد[۷]. لیبی نیز به واسطه اتهام‌های تروریستی آمریکا از ۱۹۸۶ تحت شدیدترین تحریم‌های اقتصادی قرار می‌گیرد[۸]. تحریم‌های آمریکا علیه عراق نیز هم‌گام با دیگر کشورهای غربی و شورای امنیت سازمان ملل از ۱۹۹۰ و تجاوز عراق به کویت آغاز و به برنامه موسوم به «نفت در برابر غذا» مشهور شد[۹]. سرانجام ایران از پیروزی انقلاب اسلامی به بهانه‌های متعدد حقوق بشری، مبارزه با به اصطلاح تروریسم، ادعای تلاش برای دست‌یابی به تسلیحات هسته‌ای و برنامه موشکی، تحت تحریم‌های ایالات متحده بوده است[۱۰]. آمریکا از جنگ جهانی اول تا دهه ۹۰ میلادی ۱۱۵ مورد تحریم را در سیاست خارجی خود ثبت کرده است[۱۱].

انواع تحریم‌های آمریکا

انواع تحریم‌های اِعمال‌شده توسط آمریکا را می‌توان از چند منظر دسته‌بندی نمود:

قالب

اقتصادی: مهم‌ترین نوع تحریم‌ها، معطوف به تأثیر بر بنیه اقتصادی کشور هدف و وادارسازی او به تغییر رفتار مطابق اهداف آمریکاست. این تحریم‌ها گرچه ماهیت اقتصادی

دارند، ولی علاوه بر اهداف تجاری، اهداف متعدد سیاسی، امنیتی، دیپلماتیک یا به‌اصطلاح بشردوستانه را نیز پوشش می‌دهند. محدودیت‌های اقتصادی عمدتاً در قالب مصادره اموال، ممانعت از سرمایه‌گذاری خارجی، واردات، صادرات، مبادلات بانکی و مبادله با ارز دلار بروز می‌یابد[۱۲].

نظامی: در این مورد، با هدف جلوگیری از توسعه قدرت نظامی قدرت رقیب یا متخاصم، آمریکا اقدام به تحریم خریدوفروش و انتقال تسلیحات پیشرفته، قطعات صنعتی یا خدمات تکنولوژیک با کاربردهای دوگانه می‌کند که می‌تواند در تولید تسلیحات نظامی به کار بروند.

سیاسی: بخشی از تحریم‌ها با هدف اجتناب از اثرگذاری سیاسی دولت هدف در مجامع بین‌المللی و به تعبیری نوعی فشار نمادین بر موقعیت آن دولت در عرصه روابط خارجی، اِعمال می‌شود که در قالب منع سفر مقام‌های ارشد به آمریکا نمود می‌یابد. هم‌چنین در مرتبه‌ای شدیدتر با هدف ممانعت از پیوندهای غیردولتی میان اقشار اجتماعی و یا نهادهای مدنی، علاوه بر مقام‌های رسمی، ورود شهروندان دولت هدف به خاک ایالات متحده نیز ممنوع می‌شود[۱۳].

لایه‌بندی

اولیه: این نوع مستقیماً دولت هدف و وابستگان داخلی آن اعم از زیرسیستم‌های سیاسی، اقتصادی و اجتماعی‌اش را مورد تحریم قرار می‌دهد. برای مثال به مسدودسازی اموال یک دولت و منع شهروندان، شرکت‌ها، مؤسسات خصوصی و ادارات دولتی آمریکا از معامله و تجارت با آن دولت اقدام می‌کند.

ثانویه: در این نوع، تحریم‌ها مشمول «خارج از کشور» آمریکا شده و مجازات‌ها می‌تواند افراد حقیقی، مؤسسات حقوقی و حتی دولت‌های ثالث را که با افراد یا شرکت‌های دولت تحریم‌شده مبادله داشته باشند، شامل شود. بنابراین آنها هم باید به منظور جلوگیری از تحریم از

سوی امریکا، از مبادله با افراد و شرکت‌های دولت تحت تحریم، اجتناب کنند و در غیر این صورت، با مجازات‌های مختلف روبه‌رو خواهند شد[۱۴].

همکاری‌جویی

یک‌جانبه: تحریم‌ها تنها از سوی ایالات متحده اِعمال می‌شود و دیگر کشورها تمایل و یا الزامی به همراهی با آمریکا در فشار بر کشور هدف ندارند.

چندجانبه: در مواردی آمریکا برای اثرگذاری بیشتر تحریم‌ها سعی می‌کند همکارانی برای خود بیابد تا کارکرد اجماعی، فراگیر و مداوم تحریم‌ها موجب ضمانت آن شود. عمدتاً اتحادیه اروپا در موارد حقوق بشری و یا مبارزه با تروریسم با ایالات متحده همکاری نموده است. در موارد محدودتری، توانسته رأی پانزده عضو شورای امنیت سازمان ملل و رضایت اعضای دائم به ویژه چین و روسیه را نیز جلب نماید که در این موارد، تحریم‌ها جنبه بین‌المللی پیدا می‌کند و تمامی دولت‌ها ملزم به اجرای آن هستند. بلوکه‌کردن اموال، منع سفر مقام‌های ارشد و منع فروش تسلیحات از عمده‌ترین تحریم‌های بین‌المللی هستند. جلب نظر عمده دولت‌های شورای امنیت سازمان ملل برای اِعمال تحریم‌های اقتصادی، از آن جهت که با منافع مالی و تجاری برخی دولت‌ها ارتباط می‌یابد، دشوارتر است. ولی در مواردی که هدف، نه یک دولت بلکه گروه‌ها و جنبش‌های انترناسیونالیستی یا فروملی هستند، تحریم‌های اقتصادی راحت‌تر تصویب می‌شوند[۱۵].

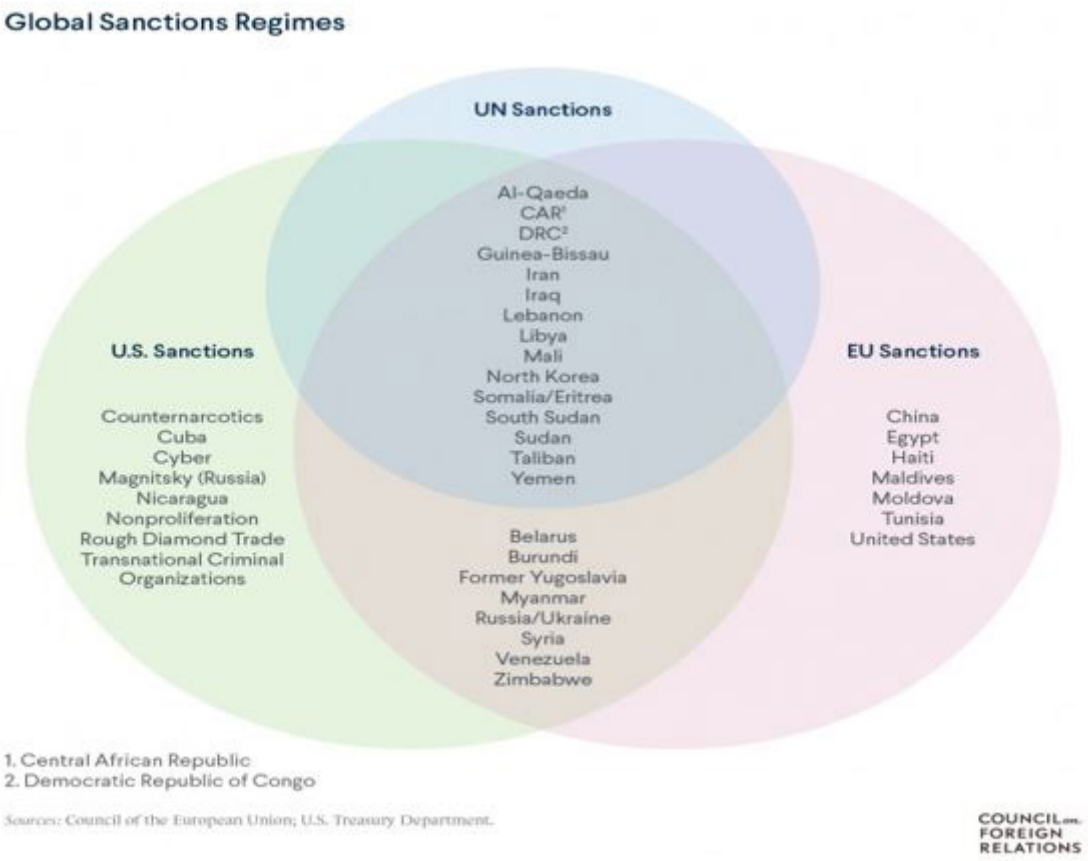

شکل ۱ تفکیک دولت‌های تحت تحریم‌های یک‌جانبه و چندجانبه(منبع: وب‌سایت اندیشکده شورای روابط خارجی آمریکا)

تحریم، موافقان و مخالفان

موافقان تحریم معتقدند ابزاری کارا و جایگزین مناسبی برای استفاده از ابزارهای سخت در سیاست خارجی مانند حمله نظامی، کودتا و ترور است. تحریم‌ها می‌تواند به اجبار، بازدارندگی و مجازات دولت‌ها یا گروه‌هایی بیانجامد که تن به قواعد بازی مد نظر ایالات متحده نمی‌دهند. به نظر آن‌ها قدرت دلار به عنوان ارز مرجع و پیوندهای اقتصادی میان بسیاری از شرکت‌های تولیدی و خدماتی در اتحادیه اروپا و کارخانجات صنعتی حتی در روسیه و چین با بانک‌ها و

مؤسسات آمریکایی، در نهایت به فروپاشی اقتصادی دولت هدف انجامیده و آن را مجبور به تغییر رفتار در حوزه‌های مختلف اعم از تروریسم، حقوق بشر، تسلیحات هسته‌ای و موارد دیگر، خواهد نمود. در مواردی نیز که دولت هدف، دارای پیوندهای عمیقی با اقتصاد غرب باشد، حتی تهدید به تحریم نیز می‌تواند بازدارنده و مؤثر واقع شود. علاوه بر این، به عنوان ایجاد نمونه‌ای از عبرت برای سایر دولت‌ها، می‌تواند موج مخالفت‌ها با آمریکا را به مراتب کاهش دهد[۱۶].

با این حال، برخی کارشناسان نیز به مخالفت با ابزار تحریم می‌پردازند. مخالفت‌ها را می‌توان از سه منظر بررسی کرد.

حقوق بشر: گروهی از فعالان سیاسی و مدنی، تحریم‌ها را نقض حقوق بشر و ضربه جدی به زیست شهروندان دولت تحت تحریم قلمداد می‌کنند. به نظر آن‌ها تحریم‌ها مانع دست‌یابی مردم عادی به کالاها و مواد حیاتی مانند غذا و دارو دانسته و در موارد دیگری مانند تحریم فروش قطعات یدکی و صنعتی، آن را مسبب تضعیف برخی صنایع مؤثر بر زندگی روزمره مانند حمل‌ونقل تلقی می‌کنند[۱۷].

زیان‌های اقتصادی: بخشی از مخالفان تحریم‌ها معتقدند کاربرد فراوان تحریم علیه تعداد عمده‌ای از دولت‌های مخالف آمریکا، نه فقط با نظریه بازار آزاد و اقتصاد لیبرال در تضاد است، بلکه زیان‌های اقتصادی برای مردم و شرکت‌های آمریکایی در پی خواهد داشت. به گفته چارت پلان، پژوهشگر ژئواکونومیک در بنیاد کارنگی، تحریم‌ها در طولانی‌مدت ممکن است باعث شود برخی بانک‌های غیرآمریکایی به تدریج مسیرهای مالی خود در آمریکا در ارتباط با مشتریان و دیگر مؤسسات مالی و بانکی را به کشور دیگری منتقل نمایند و برخی شرکت‌ها و مؤسسات اروپایی را که مراوداتی با دولت‌های هدف تحریم دارند را از آمریکا دور نماید[۱۸].

عدم کارکرد سیاسی: بخشی از مخالفان، استفاده بیش از حد از ابزار تحریم را سبب ناکارآمدی آن در بلندمدت قلمداد می‌کنند. به نظر آن‌ها، در شرایطی که تحریم‌ها به مدتی بسیار طولانی دولت هدف را در بر بگیرد، آن دولت به مرور زمان سعی خواهد کرد سیستم اقتصادی، وضعیت نظامی یا سوژه‌های دیگر تحت تحریم خود را با موقعیت موجود تطبیق و نه‌تنها به بقا بلکه حتی به رشد خود تحت تحریم ادامه دهد. به بیان دیگر، استفاده افراطی از تحریم، آن را به یک چاقوی کُند بدل خواهد کرد. این مسأله سبب خواهد شد که تحریم، به مثابه یک ابزار با کارآیی موقت و محدود، فاقد تأثیر لازم بر پیگیری اهداف سیاست خارجی آمریکا باشد[۱۹]. این نکته به خصوص درباره تحریم‌های یک‌جانبه‌ای که امکان جلب رضایت و همکاری دیگر دولت‌ها به ویژه متحدان اروپایی را نیابد، بیشتر به چشم می‌خورد و این یک‌جانبه‌گرایی بر روابط آمریکا با متحدانش نیز تأثیر منفی می‌نهد و شرکت‌های خصوصی را به کاهش فعالیت در آمریکا یا دولت‌ها را به تعدیل استفاده از دلار در مبادلات بین‌المللی و استفاده از ارزهای دوجانبه ترغیب خواهد کرد[۲۰].

موارد توفیق و ناکامی تحریم‌های آمریکا

از میان دولت‌های تحت هدف تحریم، تنها سه مورد نتیجه‌بخش را می‌توان برشمرد: تحریم‌های همه‌جانبه آمریکا و دیگر قدرت‌های جهانی علیه آفریقای جنوبی در دهه ۱۹۸۰ که به برچیدن نظام تبعیض نژادی منجر شد؛ تحریم‌های همه‌جانبه علیه لیبی در دهه ۱۹۹۰ که به برچیدن تأسیسات هسته‌ای لیبی انجامید و تحریم‌های همه‌جانبه علیه ایران در سال‌های آغازین دهه ۱۳۹۰ خورشیدی که به توافق برجام منجر شد[۲۱]. در مقابل، موارد متعددی از عدم کارکرد تحریم علیه دولت هدف وجود دارد. تحریم‌های آمریکا علیه کوبا به تغییر سیاست‌های این کشور نینجامید؛ تحریم‌های آمریکا علیه صربستان مانع از جنگ‌افروزی این دولت در جنگ‌های داخلی نشد؛

تحریم‌های آمریکا و اتحادیه اروپا علیه برنامه هسته‌ای کره شمالی تاکنون نتوانسته به توقف یا تعدیل این برنامه منجر شود؛ تحریم‌های آمریکا و اتحادیه اروپا علیه روسیه، نتوانسته است سیاست این کشور در قبال کشورهای اروپای شرقی به ویژه اوکراین را تغییر دهد و تحریم‌های آمریکا علیه ایران پس از خروج از برجام، نتوانسته ایران را وادار به مذاکرات موشکی و منطقه‌ای نماید.

علل موفقیت یا شکست

برخی کارشناسان، سه ویژگی زیر را موجب موفقیت تحریم‌ها قلمداد می‌کنند[۲۲].

هدف‌مندی: تحریم‌هایی که به طور هوشمندانه بخشی از صنعت، اقتصاد یا حتی زندگی شخصی مقام‌های ارشد سیاسی را هدف قرار دهد، می‌تواند بر تصمیم حکومت در کوتاه‌مدت، اثرگذارتر واقع شود.

انعطاف‌پذیری: تحریم‌ها نباید از حالت ابزار تغییر خارج و خود به هدف تبدیل شوند. تحریم‌ها متناسب با هدف سیاست خارجی، می‌بایست منعطف بوده و با تحقق بخشی از اهداف، تعدیل شوند. به همین سبب می‌بایست بسته سیاستی‌ای که امکان گفتگوی دو یا چندجانبه پیرامون آن وجود داشته باشد، به دولت هدف ارائه شود تا راه رهایی از تحریم نیز ترسیم گردد.

چندجانبه‌گرایی: تحریم‌های یک‌جانبه یا دوجانبه به دشواری مؤثر واقع می‌شوند. ولی تحریم‌های همه‌جانبه مصوب در شورای امنیت سازمان ملل، دولت هدف را زودتر تسلیم می‌کند.

درباره دلایل ناکامی تحریم‌های آمریکا در وادارسازی دولت‌های هدف به تغییر رفتار می‌توان سه مورد را برشمرد[۲۳].

ساختار چندقطبی نظام بین‌الملل: عدم همراهی برخی از قدرت‌های جهانی نظیر روسیه و چین با تحریم‌ها از جمله مهم‌ترین دلایل ناکامی تحریم‌های یک‌جانبه و در مواردی دوجانبه(آمریکا و اتحادیه اروپا) بوده است.

ژئوپلتیک دولت هدف: موقعیت جغرافیایی دولت هدف، نقش مهمی در تشدید یا تعدیل فشارهای تحریمی دارد. دسترسی به آب‌های آزاد، موقعیت ترانزیتی زمینی مناسب در کنار نفوذ و ارتباط سیاسی مناسب با همسایگان از جمله مواردی است که می‌تواند در دور زدن تحریم‌ها نقش جدی داشته باشد.

ناسیونالیسم: از سوی دیگر تشدید فشار بر جوامع تحت تحریم، نگرش‌های ناسوسیالیستی را تقویت و موقعیت حاکمیت‌های‌شان را در راستای مقاومت مقابل تحریم ارتقا خواهد داد.

تحریم‌ها در طولانی‌مدت ممکن است باعث شود برخی بانک‌های غیرآمریکایی به تدریج مسیرهای مالی خود در آمریکا در ارتباط با مشتریان و دیگر مؤسسات مالی و بانکی را به کشور دیگری منتقل نمایند و برخی شرکت‌ها و مؤسسات اروپایی را که مراوداتی با دولت‌های هدف تحریم دارند را از آمریکا دور نماید

نتیجه‌گیری

تحریم‌ها از دیرباز به کرات در سیاست خارجی استفاده ایالات متحده مورد استفاده قرار گرفته است. آمریکا از تحریم برای نیل به اهداف متنوعی اعم از حقوق بشر، تروریسم، تسلیحات هسته‌ای، اقتصاد بین‌الملل و تحدید حوزه نفوذ دشمنان یا رقیبانش بهره‌برداری می‌کند. تحریم‌های آمریکا را از منظر قالب‌بندی به اقتصادی، نظامی و سیاسی، از نظر لایه‌بندی به اولیه و ثانویه و از نظر همکاری‌جویی به یک‌جانبه و چندجانبه می‌توان تقسیم کرد. گرچه برخی کارشناسان روابط بین‌الملل تحریم‌ها را از منظر کارکردی ابزار مؤثری برای فشار بر دولت هدف می‌دانند ولی برخی دیگر از جنبه‌های حقوق بشری، فقدان کارکرد سیاسی و زیان‌های اقتصادی برای آمریکا، منتقد آن هستند. بررسی موارد اِعمال تحریم‌های آمریکا نشان می‌دهد ویژگی‌های مؤثر بر موفقیت یا شکست تحریم‌های آمریکا را طبق جدول زیر می‌توان برشمرد.

	همکاری‌جویی	هدف‌مندی	ژئوپلتیک دولت هدف	برنامه زمان	سیاست چماق و هویج
موفقیت	چندجانبه	نخبگان حاکم	دسترسی به ترانزیت مناسب	کوتاه‌مدت	ارائه آلترناتیو مطلوب
شکست	یک یا دوجانبه	همه شهروندان	عدم دسترسی به ترانزیت مناسب	بلندمدت	تمرکز بر تشدید تحریم

جدول ۱ دلایل موفقیت یا ناکامی تحریم‌های آمریکا

منابع

[۱] Megara

[۲] Peloponnesian War

[۳] محمدحسن سپاهی؛ بررسی مقایسه‌ای تحریم‌های آمریکا علیه شوروی سابق و جمهوری اسلامی ایران؛ پایان‌نامه کارشناسی ارشد روابط بین‌الملل؛ دانشگاه تهران؛ اسفند ۱۳۹۱

[۴] ورلد بولتین؛ تاریخچه تحریم‌های ایالات متحده علیه کوبا؛ نیوزویک؛ ۷ فوریه ۲۰۱۷؛ قابل بازیابی در آدرس زیر
https://www.worldbulletin.net/history/united-states-embargo-against-cuba-history-h184385.html

[۵] Tiananmen Square protests

[۶] جیم مانین؛ بسیاری از تحریم‌های آمریکا علیه چین پایان یافته‌اند؛ لس‌آنجلس‌تایمز؛ ۲۲ ژانویه ۱۹۹۱؛ قابل بازیابی در آدرس زیر
https://www.latimes.com/archives/la-xpm-1991-06-30-mn-2555-story.html

[۷] الانور آلبرت؛ درباره تحریم‌ها علیه کره شمالی چه می‌دانیم؛ شورای روابط خارجی آمریکا؛ ۱۶ ژولای ۲۰۰۹؛ قابل بازیابی در آدرس زیر
https://www.cfr.org/backgrounder/what-know-about-sanctions-north-korea

[۸] خبرگزاری فارس؛ مذاکره با واشنگتن چگونه سایه جنگ را بر سر لیبی گستراند؛ ۲۳ اردیبهشت ۱۳۹۸؛ قابل بازیابی در آدرس زیر
http://www.fna.ir/d9mdce

[۹] کمیسیون حقوق بشر اسلامی؛ عراق، درسی از تحریم‌ها؛ ۱۴ ژولای ۲۰۱۳؛ قابل بازیابی در آدرس زیر
https://www.ihrc.org.uk/publications/briefings/10389

[۱۰] خبرگزاری فارس؛ سیر تاریخی تحریم‌های آمریکا علیه جهان و ایران؛ ۵ مهر ۱۳۹۱؛ قابل بازیابی در آدرس زیر
http://www.fna.ir/

[۱۱] میشل پالسون؛ تاریخچه تحریم‌های آمریکا نشان می‌دهد چگونه کار می‌کنند؛ کورپ‌واچ؛ ۱۱ می ۱۹۹۹؛ قابل بازیابی در آدرس زیر
https://corpwatch.org/article/us-history-us-sanctions-shows-most-havent-worked

[۱۲] علی مهدی‌لو؛ رتبه‌بندی انواع تحریم‌های اقتصادی؛ فصل‌نامه نظریه‌های کاربردی اقتصاد؛

سال ۶؛ شماره ۲؛ تابستان ۱۳۹۸
[۱۳] سید علی موسوی؛ کاخ سفید در نبرد رسانه‌ای با ظریف ناکام ماند؛ دیپلماسی ایرانی؛ ۲۶ تیر ۱۳۹۸؛ قابل بازیابی در آدرس زیر
http://www.irdiplomacy.ir/fa/news/1984936

[۱۴] آرش تیرکی؛ مشکل تحریم‌های ثانویه علیه ایران؛ دیپلماسی ایرانی؛ ۳ مرداد ۱۳۹۷؛ قابل بازیابی در آدرس زیر
http://www.irdiplomacy.ir/fa/news/1977908

[۱۵] داود منظور؛ بازخوانی تحریم‌های ناعادلانه، ویژگی‌ها، اهداف و اقدامات؛ فصل‌نامه سیاست‌های مالی و اقتصادی؛ شماره ۲؛ تابستان ۱۳۹۲
[۱۶] برین رادکلیف؛ تحریم‌های اقتصادی چگونه کار می‌کند؛ اینوستوپدیا؛ ۲۵ ژوئن ۲۰۱۹؛ قابل بازیابی در آدرس زیر
https://www.investopedia.com/articles/economics/10/economic-sanctions.asp

[۱۷] کوین کاشمن؛ تحریم‌های آمریکا برای قتل طراحی شده‌اند؛ جاکوبین؛ ۲۴ ژوئن ۲۰۱۹؛ قابل بازیابی در آدرس زیر
https://www.jacobinmag.com/2019/09/us-iran-sanctions-donald-trump-iran-deal-oil-banks

[۱۸] کیت جیلسینان؛ رشد انفجاری تحریم‌های آمریکا؛ آتلانتیک؛ ۳ می ۲۰۱۹؛ قابل بازیابی در آدرس زیر
https://www.theatlantic.com/politics/archive/2019/05/why-united-states-uses-sanctions-so-much/588625/

[۱۹] رابرت کان؛ تحریم، جزء جدایی‌ناپذیر سیاست خارجی آمریکا؛ اندیشکده راهبردی تبیین؛ ۱۴ مرداد ۱۳۹۶؛ قابل بازیابی در آدرس زیر
http://www.tabyincenter.ir/20358/

[۲۰] هنری فارل؛ ترامپ با فشار بر ایران، آمریکا را ضعیف می‌کند؛ فارین‌پالیسی؛ ۲۴ آوریل ۲۰۱۹؛ قابل بازیابی در آدرس زیر
https://foreignpolicy.com/2019/04/24/by-punishing-iran-trump-is-weakening-america/

[۲۱] کنت روگوف؛ سابقه طولانی تحریم‌های اقتصادی؛ گاردین؛ ۵ ژانویه ۲۰۱۵؛ قابل بازیابی در آدرس زیر
https://www.theguardian.com/business/2015/jan/05/economic-sanctions-long-history-mixed-success

[۲۲] جاناتان مستر؛ تحریم‌های اقتصادی چیست؛ شورای روابط خارجی آمریکا؛ ۱۲ آگوست ۲۰۱۹؛ قابل بازیابی در آدرس زیر
https://www.cfr.org/backgrounder/what-are-economic-sanctions

[۲۳] Robert pape, Why economic sanctions not work, International Security, Vol 22, Fall 1977.

اندیشکده راهبردی تبیین
نشانی ما در شبکه های اجتماعی:
@Tabyincenter
www.tabyincenter.ir